

Eugeniusz Szymik

"Praca dyplomowa na studiach I i II stopnia z nauk społecznych",
Franciszek Bereźnicki, Kraków 2010 :
[recenzja]

Problemy Profesjologii nr 1, 227-229

2011

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Eugeniusz Szymik – recenzja – Franciszek Bereźnicki, „Praca dyplomowa na studiach I i II stopnia z nauk społecznych”. Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2010.

Pomimo szerokiej oferty wydawniczej książek poświęconych metodologii pracy naukowej, warto zwrócić uwagę na publikację Franciszka Bereźnickiego pt. „Praca dyplomowa na studiach I i II stopnia z nauk społecznych”.

Recenzowana praca składa się – oprócz Wstępu i Podstawowej literatury – z ośmiu rozdziałów.

W pierwszym z nich, zatytułowanym „Praca dyplomowa i jej charakter”, Autor jasno i zwięźle formułuje cel pracy dyplomowej, pisząc: „Celem pracy dyplomowej jest stwierdzenie, czy student przyswoił sobie podstawową wiedzę przewidzianą w programie studiów, czy potrafi ją wykorzystać i wzbogacić przez studiowanie literatury przedmiotu, a także czy opanował podstawowe umiejętności badania naukowego” (s. 9). W rozdziale tym omówione zostały funkcje (dydaktyczna i naukowa) i zadania pracy dyplomowej oraz kryteria jej oceny, a także rola seminarium (jako istotnej formy procesu dydaktycznego w szkole wyższej) i promotora pracy dyplomowej.

Na szczególną uwagę, moim zdaniem, zasługuje propozycja tematyki na pierwszy i drugi rok seminarium, która może ukierunkować prowadzącego zajęcia w pracy ze studentami w zakresie wyboru tematu oraz zainspirować studenta do twórczych poszukiwań i pracy samokształceniowej nad studiowaniem literatury, opracowaniem koncepcji pracy, przeprowadzeniem badań.

Rozdział drugi pt. „Studiowanie i notowanie literatury przedmiotu” dotyczy sposobów poszukiwania i notowania literatury przedmiotu. Nie ulega wątpliwości, iż studiowanie literatury stanowi integralną część badań naukowych, ale przede wszystkim, jak słusznie zauważył Autor recenzowanej książki, „warunkuje skuteczne rozpoznanie podjętego tematu, stanowi podstawę własnych badań i analiz, a także umożliwia wypracowanie teoretycznej analizy i syntezy podejmowanej problematyki” (s. 15). W realizacji tego zadania pomagają studentowi między innymi: gromadzenie danych bibliograficznych książek i artykułów w notesach, na kartkach, na specjalnych fiszkach oraz różnorodne źródła, do których winien on sięgnąć podczas zbierania materiałów do swojej pracy, takie jak: encyklopedie, słowniki, podręczniki,

monografie, rozprawy, artykuły naukowe, komunikaty z badań, recenzje, raporty. W rozdziale tym znalazły się również cenne uwagi na temat sposobu sporządzania notatek, ich porządkowania i wykorzystania w pracy przez studenta. Autor przybliży i krótko omawia charakter zapisów: dosłownego i streszczającego.

Rozdział trzeci pt. „Wstęp do metod i technik badań społecznych” zawiera próbę zdefiniowania pojęć: „metoda” – w ujęciu pedagogów (A. Kamińskiego, M. Łobockiego, W. Zaczyńskiego, W. Okonia), socjologów (S. Nowaka, J. Sztumskiego) i psychologów (J. Pietera, Z. Skornego), „technika” – według T. Pilcha, A. Kamińskiego, M. Łobockiego oraz „narzędzie badawcze” – w rozumieniu Z. Skornego i T. Pilcha; podaje różne klasyfikacje metod badań naukowych (na przykład autorstwa M. Łobockiego, J. Sztumskiego, T. Pilcha, J. Pietera, S. Nowaka); omawia metody badawcze stosowane w badaniach społecznych. W sposób syntetyczny scharakteryzowane zostały następujące metody: eksperyment, sondaż diagnostyczny, badania terenowe, metoda biograficzna oraz inne metody badań społecznych, takie jak: obserwacja, wywiad, badania ankietowe, socjometria, badania dokumentów. W rozdziale tym znalazły się także cenne uwagi dotyczące dwóch dróg postępowania badawczego – podejścia ilościowego i jakościowego.

W rozdziale ostatnim, zatytułowanym „Realizacja i redakcja pracy dyplomowej”, Autor omawia strukturę pracy dyplomowej, zamieszczając kolejno uwagi dotyczące: układu pracy dyplomowej, jej tematu i tytułu (strony tytułowej), spisu treści, wstępu, przeglądu krytycznego literatury oraz metodologicznych podstaw badań własnych. Zasadniczą treść podrozdziału metodologicznego stanowią następujące treści (charakterystyczne dla fazy koncepcji, wyodrębnionej jako jednej z dwóch faz postępowania badawczego): uzasadnienie wyboru tematu pracy i celów badań, formułowanie problemów i hipotez badawczych, wyłonienie i zdefiniowanie zmiennych (w zależności od przyjmowanych kryteriów podziału), dobór wskaźników do zmiennych (z wyeksponowaniem wskaźników w ujęciu S. Nowaka), wybór metod i technik do badań własnych, wybór terenu badań i dobór próby, a także podsumowanie omawianych etapów postępowania badawczego w ujęciu tabelarycznym (s. 67-68). W rozdziale tym omówiono także zagadnienia dotyczące porządkowania, klasyfikowania i analizowania danych empirycznych. Przedstawiono sposoby przygotowania materiałów do analizy oraz zasady jej przeprowadzania. Ponadto zwrócono uwagę na znaczenie i rolę analizy statystycznej w badaniach społecznych. Z pewnością jest to najciekawsza część książki, bowiem zawiera interesujący materiał egzemplifikacyjny (przykłady badań weryfikacyjnych i diagnostycznych) (s. 59-64).

Nie ulega wątpliwości, iż podrozdział zatytułowany Bibliografia pozwoli czytelnikom na odnalezienie dalszych inspirujących kierunków w ich refleksji nad redagowaniem pracy dyplomowej. Autor pracy omawia również w podrozdziale Aneks ów dodatkowy składnik pracy dyplomowej w formie załączników, ułatwiający dobór materiałów uzupełniających (np. narzędzi badawczych, zestawień tabelarycznych wyników, tabel, planów, map, zestawień, dokumentów, fotografii, wytworów prac, różnych materiałów przygotowanych i wykorzystanych w trakcie pisania pracy dyplomowej).

Uważam, iż zamieszczone w recenzowanej publikacji wskazówki metodyczne pozwolą studentom na lepsze i szybsze przygotowanie pracy dyplomowej, poznanie warsztatu badawczego oraz wykorzystanie postępowania badawczego we własnych badaniach empirycznych.

Recenzowana książka adresowana jest do studentów kierunków humanistycznych, takich jak: pedagogika, psychologia, socjologia, piszących pracę dyplomową na studiach I i II stopnia, a także do początkujących nauczycieli akademickich, którzy chcą wzbogacić swój warsztat pracy naukowej.